

ARCHITECTUUR SLOOP DREIGT VOOR DUIZENDEN NAOORLOGSE

‘De oude school blijft voor velen een belangrijke herinnering’

We moeten zuiniger zijn op oude schoolgebouwen. Er wordt liefdeloos mee omgegaan en te snel naar de sloophamer gegrepen, klinkt het.

Dennis Naaktgeboren
Utrecht

Stichting Mevrouw Meijer, een onderzoeksbureau dat verbetering van de schoolarchitectuur en onderwijshuisvesting nastreeft, luidt de noodklok. Volgens de stichting dreigen vijfduizend naoorlogse schoolgebouwen ten prooi te vallen aan de sloopkugel, omdat de afschrijvingstermijn nadert. „Niemand kijkt naar het maatschappelijk belang”, zegt Wilma Kempinga van Mevrouw Meijer. „De oude school blijft voor heel veel mensen de rest van hun leven een herinnering. Het is belangrijk om daar waarde aan te hechten.”

De stichting weersprekt het veelgehoorde argument dat sloop en nieuwbouw goedkoper is – zeker nu gebouwen verduurzaamd moeten worden. Volgens Mevrouw Meijer kost het behoud en de transformatie van oude scholen tot frisse, hippe onderkoms doorgaans 10 tot 30 procent minder dan gelijkwaardige nieuwbouw.

Rijksbouwmeester Francesco Veenstra ondersteunt de oproep. „Wij promoten heel sterk dat eerst zorgvuldig ontwerponderzoek moet worden gedaan en dat

niet alleen op basis van een spread wordt gekeken wat de plussen en minnen zijn”, zegt hij. „Schoolgebouwen zoals we die nu kennen, zijn in de meeste gevallen nog heel goed bruikbaar. Kijk met een architect hoe je grote vraagstukken als verduurzaming en het binnenklimaat in één keer kan beetpakken.”

De huisvesting van scholen verdient volgens hem sowieso meer prioriteit. „Er is veel te weinig budget voor onderwijshuisvesting in Nederland”, stelt Veenstra. „Basisschoolleerlingen brengen achtduizend uren door in schoolgebouwen, in de periode dat de meeste vorming plaatsvindt. Dat

moet hoger op de agenda.” De PO-Raad, de belangenclub voor het primaire onderwijs, noemt de oproep sympathiek. „Bijna alle schoolbesturen zijn zich bewust van de emotionele waarde van een gebouw voor een buurt en oud-leerlingen”, zegt woordvoerder Thijs den Otter. „Tegelijk zijn de eisen die we aan schoolgebouwen stellen echt anders dan in de jaren 60, 70 of 80. Dus het moet wel kunnen. Denk aan het binnenklimaat, de lesmethoden en ventilatie.”

Volgens de PO-Raad is het een ‘complexe puzzel’. „Er is al jaren gedoe omdat er vanuit het Rijk te weinig geld naar schoolgebouwen

◀ Henk Vermeulen (links) van mbo Nimeto. Midden Wilma Kempinga van de stichting Mevrouw Meijer en architect Maarten van Kesteren.

FOTOS ANGELIEK DE JONGE

SCHOOLGEBOUWEN, EN IS DAT NIET EEUWIG ZONDE?

gaat”, zegt Den Otter. „Er moet gruwelijk veel gebeuren aan de Nederlandse schoolgebouwen en alle mogelijke opties moeten daarbij worden ingezet.”

Daglicht

Smalle gangen, systeemplafond, een volgestouwde kelder en lokalen met weinig daglicht. De drie afzonderlijke schoolgebouwen van de Utrechtse mbo-instelling Nimeto uit de jaren 60 en 70 waren na verloop van tijd dichtgeslibd. Het verouderde complex leek zijn langste tijd te hebben gehad. Sloop en nieuwbouw is in zo’n geval de eerste reflex, maar het bestuur van de vakschool voor ‘creatieve ruimtemakers’ maakte een andere keuze. Met succes.

Wie de mbo-studenten nu uiterst geconcentreerd een stadsgezicht ziet schilderen terwijl het licht uit de ramen boven hen naar binnen valt, snapt direct waarom het zonde was dit pand te slopen. „Waar vind je zulk mooi licht?”

vraagt bestuursvoorzitter Henk Vermeulen van Nimeto. In het gebouw waar hij staat, huisde ooit de Nationale Schildersschool. De schuine ramen weten de stralen daglicht perfect naar binnen te loodsen.

Of dat in nieuwbouw ook gelukt was, is nog maar zeer de vraag. „Nieuwbouw is even voorbijgekomen”, bekent Vermeulen. „Maar die is nooit duurzaam. Bovendien heeft het gebouw zeker kwaliteit.” Het college van bestuur was ook bang dat de school dan naar de rand van de stad zou moeten verhuizen, terwijl de school nu in een woonwijk op een steenworp van het Utrechtse centrum is ingebed. „Zowel de eigenheid als de inbedding wilden we behouden.”

De wens van het schoolbestuur klonk Mevrouw Meijer als muziek in de oren. Want de stichting vindt dat schoolbesturen veel te vaak een andere keuze maken. En hun oude gebouw bij het grof vuil zetten. „Van alles kun je weer wat

moois maken, mits je er een goede architect op zet”, zegt Wilma Kempinga.

En daar maakt Maarten van Kesteren zijn entree. Hij werd uit drie jonge architecten uitverkoren voor deze opdracht, met het meest verregaande verbouwplan. De 35-jarige Van Kesteren kon zich vijf jaar lang naar hartenlust uitleven.

Hij brak muren open voor extra ramen, liet een hele verdiepingsvloer verdwijnen om een grote industriële ruimte te creëren en daglicht in de ruime kelders te brengen, maakte een verbinding van hout en glas tussen twee ge-

“**‘t Was een rommeltje. Heel gesloten ook. Dat vond ik zonde.**

– Maarten van Kesteren, architect Nimeto ‘nieuwe stijl’

bouwen en verwijderde de parkeerplaatsen op het middenterrein, zodat een groene binnenplaats met picknickbanken overbleef. Studenten van de vakschool werden betrokken bij de inrichting en bij de keuze van de materialen, waar zichtbaar veel aandacht naar is uitgegaan. Het resultaat: een school met een eigen karakter in plaats van het zoveelste standaardontwerp.

Superzonde

„Het was echt een rommeltje. Heel gesloten ook. Dat vond ik zonde”, vertelt Van Kesteren. „De kwaliteiten van de bestaande gebouwen werden overstemd door alle toevoegingen.” Hij bestudeerde de oorspronkelijke positieve punten van het pand en sprak uitgebreid met studenten en docenten. En betrok ze bij de inrichting. Zo zijn het schilderwerk en de bewegwijzering door studenten gedaan. „Ik wil een gebouw persoonlijk maken”, zegt hij. „Waarom ziet een

▲ Muren werden opengemaakt in mbo Nimeto en een hele verdiepingsvloer verdween.

gebouw van een vakschool er vaak hetzelfde uit als een pand van een rof? De vrijheid verdwijnt, het begint allemaal op elkaar te lijken. Dat is superzonde.”

In de gebouwen van Nimeto adem je nu letterlijk de opleidingen in die er gevolgd worden. „Architectuur gaat vaak alleen om wat je ziet, maar alle andere zintuigen zijn ook belangrijk”, zegt Van Kesteren. En dus ruik je het hout van de houtwerkplaats nu ook in andere delen van het gebouw. „Dit moet voelen als een plek die als geheel een levendige werkplaats is.”

Nimeto is zichtbaar trots op het resultaat. Mevrouw Meijer hoopt dat nog veel schoolbesturen hun voorbeeld volgen. „Waarom moeten scholen altijd sober en doelmatig zijn”, vraagt Kempinga zich af. „Scholen horen tot de belangrijkste gebouwen die we hebben. Als je investeert in scholen, investeert je niet alleen in gebouwen, maar in het plezier van heel veel mensen.”